

Передмова	10
1. Принципи і техніка первинної хірургічної обробки ран кінцівок	12
2. Операції при гнійних захворюваннях кінцівок	18
2.1. Загальні принципи та етапи хірургічного лікування гнійних захворювань кінцівок	18
2.2. Операції при гнійних захворюваннях верхньої кінцівки	23
2.2.1. Оперативне лікування панариціїв	23
2.2.2. Знеболювання при оперативному лікуванні панариціїв	23
2.2.3. Шкірний панарицій	24
2.2.4. Білянігтьовий панарицій (пароніхія)	24
2.2.5. Піднігтьовий панарицій	27
2.2.6. Підшкірний панарицій	29
2.2.7. Сухожилковий панарицій (гнійний тендовагініт)	30
2.2.8. Суглобовий панарицій	33
2.2.9. Кістковий панарицій	34
2.2.10. Пандактиліт	35
2.3. Оперативне лікування флегмон кисті	35
2.3.1. Флегмони тильної поверхні кисті	36
2.3.2. Поверхневі (надапоневротичні) флегмони долонної поверхні кисті	37
2.3.3. Флегмони серединного долонного простору	38
2.3.4. Флегмони фасціальньо-клітковинного простору підвищення V пальця	40
2.3.5. Флегмони фасціальньо-клітковинного простору тенара	40
2.3.6. Перехресна U-подібна флегмона кисті	42
2.4. Оперативне лікування флегмон передпліччя	42
2.4.1. Локалізація та розповсюдження гнійних процесів у ділянці передпліччя	42
2.4.2. Поверхнева субфасціальна флегмона переднього фасціального ложа передпліччя	43
2.4.3. Міжм'язова флегмона (флегмона середньої клітковинної щілини) переднього фасціального ложа передпліччя	44
2.4.4. Флегмона простору Парони – Пирогова переднього фасціального ложа передпліччя	46
2.4.5. Міжкістково-м'язова флегмона переднього фасціального ложа передпліччя	47
2.4.6. Міжкістково-м'язова флегмона заднього фасціального ложа передпліччя	47
2.4.7. Флегмона зовнішнього фасціального ложа передпліччя	48
2.5. Оперативне лікування флегмони ліктьової ямки	48

2.6. Оперативне лікування флегмон плеча	49
2.6.1. Флегмона переднього фасціального ложа плеча	50
2.6.2. Флегмона медіального судинно-нервового пучка плеча	51
2.6.3. Флегмони заднього фасціального ложа плеча	51
2.7. Оперативне лікування флегмон надпліччя.	51
2.7.1. Пахвові флегмони.	52
2.7.2. Субпекторальні флегмони	53
2.7.3. Піддельтоподібна флегмона.	54
2.7.4. Флегмони лопаткової ділянки	55
2.7.5. Надостьова флегмона	56
2.7.6. Підостьова флегмона.	56
2.7.7. Підлопаткова флегмона	57
2.7.8. Передлопаткова флегмона.	57
2.8. Операції при гнійних захворюваннях нижньої кінцівки	58
2.8.1. Оперативне лікування панарициїв пальців стопи	58
2.8.2. Оперативне лікування флегмон стопи	60
2.8.3. Оперативне лікування флегмон гомілки.	65
2.8.4. Оперативне лікування флегмон підколінної ямки.	68
2.8.5. Оперативне лікування флегмон стегна	69
2.8.6. Оперативне лікування флегмон сідничної ділянки	72
3. Операції на сухожилках	74
3.1. Теноліз (tenolysis)	74
3.2. Шов сухожилка (tenorrhaphy)	75
3.3. Тенотомія (tenotomy)	79
3.4. Тенопластика (tenoplasty)	80
3.5. Тенодез (tenodesis)	83
4. Операції на м'язах	84
4.1. Транспозиції великого грудного м'яза на передню поверхню плеча	84
5. Операції на суглобах	85
5.1. Пункція порожнини суглоба (артроцентез)	85
Загальна техніка пункції суглобів	85
5.1.1. Пункція плечового суглоба	85
5.1.2. Пункція ліктьового суглоба та ліктьової синовіальної сумки	87
5.1.3. Пункція променево-зап'ясткового суглоба	87
5.1.4. Пункція кульшового суглоба	88
5.1.5. Пункція колінного суглоба.	89
5.1.6. Пункція надп'яtkово-гомілкового суглоба.	90
5.2. Артротомія	91
5.2.1. Артротомія плечового суглоба	91
5.2.2. Артротомія ліктьового суглоба.	93
5.2.3. Артротомія променево-зап'ясткового суглоба	94

5.2.4. Артротомія кульшового суглоба.	95
5.2.5. Артротомія колінного суглоба	98
5.2.6. Артротомія надп'яtkово-гомiлкового суглоба	99
5.3. Артрорiз (arthrorisis, arthroeresis)	100
5.3.1. Заднiй артрорiз надп'яtkово-гомiлкового суглоба	100
5.3.2. Заднiй артрорiз надп'яtkово-гомiлкового суглоба за Кемпбеллом	101
5.3.3. Переднiй артрорiз надп'яtkово-гомiлкового суглоба за Путтi	101
5.4. Артродез (Arthrodesis)	101
5.4.1. Внутрiшньосуглобовий артродез.	102
5.4.2. Позасуглобовий артродез	102
5.4.3. Комбiнований артродез	104
5.5. Артролiз (Arthrolysis).	105
5.6. Артропластика	105
5.6.1. Артропластика лiктьового суглоба.	106
5.6.2. Артропластика кульшового суглоба	107
5.6.3. Артропластика колiнного суглоба	107
5.7. Ендопротезування суглобiв.	108
5.7.1. Конструктивнi особливостi сучасних ендопротезiв.	108
5.7.2. Ендопротезування кульшового суглоба	110
5.7.3. Ендопротезування колiнного суглоба	113
5.8. Артроскопiчна хiрургiя.	114
5.8.1. Артроскопiя суглобiв	114
5.8.2. Артроскопiчна хiрургiя менiскiв колiнного суглоба.	115
6. Операцiї на судинах та нервах кiнцiвок	116
6.1. Оперативнi доступи до судин i нервiв на верхнiй кiнцiвцi	117
6.1.1. Оперативний доступ до пiдключичної артерiї i плечового сплетення	117
6.1.2. Оперативний доступ до пахвової артерiї, вени та пучкiв плечового сплетення	118
6.1.3. Оперативний доступ до пахвового нерва у пiддельтоподiбному просторi за Рiхтером	119
6.1.4. Оперативний доступ до плечової артерiї та серединного нерва в середнiй третинi плеча	120
6.1.5. Оперативний доступ до променевого нерва в середнiй третинi плеча.	121
6.1.6. Оперативний доступ до плечової артерiї i серединного нерва в лiктьовiй ямцi	122
6.1.7. Оперативний доступ до променевого нерва в лiктьовiй ямцi	123
6.1.8. Оперативний доступ до лiктьових артерiї i нерва на передплiччi	124
6.1.9. Оперативний доступ до променевих артерiї i нерва на передплiччi.	125
6.1.10. Оперативний доступ до серединного нерва на передплiччi та долонi	127
6.1.11. Оперативний доступ до поверхневої долонної дуги за В. М. Шевкуненком	127
6.2. Оперативнi доступи до судин i нервiв нижньої кiнцiвки	129

6.2.1. Оперативний доступ до стегнової артерії, стегового та підшкірного нервів на стегні.	129
6.2.2. Оперативний доступ до сідничого нерва, сідничих та соромітного судинно-нервових пучків у сідничній ділянці	131
6.2.3. Оперативний доступ до сідничого нерва в задній ділянці стегна	133
6.2.4. Оперативний доступ до підколінної артерії, великогомілкового та загального малогомілкового нервів	134
6.2.5. Оперативний доступ до передньої великогомілкової артерії та глибокого малогомілкового нерва.	134
6.2.6. Оперативний доступ до задньої великогомілкової артерії і великогомілкового нерва на гомілці	136
6.2.7. Оперативний доступ до задньої великогомілкової артерії та великогомілкового нерва позаду медіальної кісточки великогомілкової кістки	138
6.2.8. Оперативний доступ до тильної артерії стопи та глибокого малогомілкового нерва.	140
6.3. Способи зупинки кровотечі та перев'язка судин	141
6.3.1. Тимчасова зупинка кровотечі.	141
6.3.2. Остаточна зупинка кровотечі в рані	149
6.3.3. Остаточна зупинка кровотечі на протязі судинного пучка	153
6.3.4. Остаточна зупинка кровотечі ендовазальною емболізацією артерій.	156
6.4. З'єднання судин	156
6.4.1. Боковий судинний шов	156
6.4.2. Циркулярний судинний шов.	157
6.4.3. Апаратний судинний шов.	158
6.4.4. Безшовне з'єднання судин	159
6.5. Дезоблітерація магістральних артерій і реваскуляризація органів і тканин.	162
6.5.1. Емболектомія (тромбемболектомія).	162
6.5.2. Ендартеректомія (тромбендартеректомія)	162
6.5.3. Резекція артерії з прямим анастомозом, реімплантацією або пластиною артерії.	163
6.5.4. Обхідне шунтування	165
6.5.5. Ендовазальна балонна ангіопластика та стентування.	166
6.6. Пункційна катетеризація артерій та внутрішньоартеріальне вливання.	168
6.7. Операції на венах	170
6.7.1. Прокол периферичної вени (venepunctio)	170
6.7.2. Розкриття периферичних вен (venesection)	171
6.7.3. Пункція та катетеризація центральних вен	171
6.7.4. Ендовазальне встановлення кава-фільтрів	174
6.7.5. Операції при варикозному розширенні вен нижніх кінцівок	174
6.7.6. Методи клапаноутворення і екстравазальна корекція клапанів.	177
6.8. Операції при анеризмах.	178

6.8.1. Паліативні операції	178
6.8.2. Операції видалення або повного виключення з кровообігу аневризматичного мішка	180
6.8.3. Операції, що зберігають або відновлюють прохідність судин	181
6.9. Операції на нервах кінцівок	184
6.9.1. Невроліз (neurolysis)	184
6.9.2. Невротомія (neurotomy)	184
6.9.3. Шов нерва (neurorrhaphy)	184
6.9.4. Нейропластика	187
7. Ампутації та екзартикуляції кінцівок	188
7.1. Загальні принципи ампутації та екзартикуляції	188
7.1.1. Показання до ампутації або екзартикуляції	188
7.1.2. Вибір рівня ампутації та екзартикуляції	189
7.1.3. Вибір термінів проведення ампутації та екзартикуляції	190
7.1.4. Основні етапи ампутацій та екзартикуляцій	191
7.2. Ампутації та екзартикуляції на верхній кінцівці	197
7.2.1. Ампутація або екзартикуляція фаланг та пальців кисті	197
7.2.2. Ампутація передпліччя	199
7.2.3. Ампутація плеча	200
7.3. Ампутації й екзартикуляції на нижній кінцівці	202
7.3.1. Ампутації й екзартикуляції у ділянці стопи	202
7.3.2. Ампутації й екзартикуляції у ділянці гомілки	206
7.3.3. Ампутації й екзартикуляції у ділянці стегна	208
Список літератури	213

АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ

Півторак Володимир Ізяславович

доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри клінічної анатомії та оперативної хірургії Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова. Дійсний член Міжнародної академії інтегративної антропології.

Кобзар Олександр Борисович

кандидат медичних наук, доцент, доцент кафедри описової та клінічної анатомії Національного медичного університету ім. О. О. Богомольця. Член-кореспондент Міжнародної педагогічної академії ЮНЕСКО.

Костюк Володимир Григорович

кандидат медичних наук, завідувач клініки травматології, ортопедії та реабілітації медичного центру "Альтамедика".

Лазаренко Юрій Вікторович

кандидат медичних наук, доцент кафедри хірургії № 1 Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова, підполковник медичної служби, начальник травматологічного відділення Військово-медичного клінічного центру Центрального регіону.

Майко В'ячеслав Михайлович

заслужений лікар України, доктор медичних наук, керівник високоспеціалізованого центру ортопедії, ендопротезування та реконструктивної травматології Вінницької обласної клінічної лікарні ім. М. І. Пирогова.

Фомін Олександр Олександрович

кандидат медичних наук, доцент кафедри хірургії № 1 Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова, полковник медичної служби, начальник клініки ушкоджень Військово-медичного клінічного центру Центрального регіону.

Шапринський Василь Володимирович

кандидат медичних наук, судинний хірург, старший науковий співробітник наукового відділу малоінвазивної хірургії ДУ "Науково-практичний центр профілактичної та клінічної медицини" Державного управління справами.

Шевчук Юрій Григорович

доктор медичних наук, професор кафедри клінічної анатомії та оперативної хірургії, декан медичного факультету Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова.

ПЕРЕДМОВА

Часті захворювання та травматизм кінцівок пояснюють актуальність вивчення операцій. Сьогодні бойова травма кінцівок займає головне місце серед усіх санітарних втрат на фронті. Досвід Другої світової війни і локальних збройних конфліктів останніх трьох десятиліть свідчить про те, що частота вогнепальних поранень опорно-рухової системи становить понад 70 % від усіх бойових пошкоджень і не має тенденції до зниження.

Нашою метою було детально та поглиблено висвітлити основи лікування уражень кінцівок на сучасному рівні, коли поряд із застосуванням класичних методик використовуються лазеротерапія, рентгенотерапія, гіпербарична оксигенація, специфічна серотерапія, внутрішньовенна, внутрішньоартеріальна, внутрішньокісткова антибіотикотерапія з урахуванням чутливості мікроорганізмів та ін.

У посібнику описано найпоширеніші хірургічні захворювання кінцівок, їх діагностику, лікування, способи складних відновлювальних операцій з використанням методів мікрохірургії та реконструктивної хірургії. Головну увагу приділено принципам і техніці первинної хірургічної обробки ран кінцівок, загальним принципам та етапам хірургічного лікування гнійних захворювань кінцівок, оперативному лікуванню панарициїв, флегмон кінцівок, операціям на сухожилках, а також ендопротезуванню суглобів. Продемонстровано конструктивні особливості сучасних ендопротезів.

У посібнику детально розглянуті пошкодження та доступи до магістральних судин і нервів у різних анатомічних сегментах кінцівок. Описані способи тимчасової зупинки кровотечі. Наглядно показані різні методики виконання судинного шва і його модифікацій. Хірургічні втручання на периферичних нервах охоплюють ряд відновлювальних операцій, з яких найчастіше виконуються невруліз, шов нерва, резекція невроми, пластика нерва, нейропластика. Детально описано основні етапи ампутацій та екзартикуляцій, терміни їх проведення, можливі ускладнення. Своєчасне проведення ампутації або екзартикуляції дозволяє зберегти життя хворого. Відомий французький хірург Клавелен, аналізуючи результати ампутацій під час Першої світової війни, сформулював афоризм, який став крилатим: "Краще нехай поранений втратить одну кінцівку, ніж помре з п'ятьма", маючи на увазі і голову потерпілого.

Запропоноване видання має високий ступінь ілюстративності. При написанні підручника використано як оригінальні рисунки, так і запозичені з посиланням на авторів, на нашу думку, досить вдалі. Лаконічність і доступність наведеного матеріалу дозволить без будь-яких зусиль зрозуміти й виконати на практиці наведені способи оперативних втручань.

Посібник може бути корисний як студентам, так і лікарям-інтернам, а також молодим спеціалістам, що приступають до самостійної роботи та підвищують свою кваліфікацію.

Ми з вдячністю приймемо критичні зауваження і пропозиції відносно матеріалів посібника та врахуємо при подальшому його вдосконаленні.

Автори